

Større mangfoldighed

Årsberetning 2013

Naturlig, biologisk bekæmpelse af bymåger

I en del danske byer yngler sølvmåger, og i mindre omfang stormmåger, på hustage inde i byerne. Her er der let adgang til føde i form af affald og sikkerhed fra katte og ræve på byens flade tage. Dette fører nogle steder til konflikter med mennesker, som føler sig forstyrret af mågernes skrigen. Konflikten blev i sommeren 2013 taget op af en del af de danske medier. I nogle byer bliver mågerne bekæmpet af kommunen efter tilrådelser fra Naturstyrelsen. I Aalborg eksempelvis er det en naturvejleder, der udfører denne regulering ved bl.a. bortskydning, som dog har en meget tvivlsom effekt.

DOF anbefalede kommunerne, at man i forsøget på at minimere konflikterne mellem måger og mennesker fokuserer på metoder, der gør byerne mindre attraktive som yngleplads, begrænser mågernes adgang til føde i byerne og samtidig stiller alternative ynglepladser til rådighed. DOF anbefaler også opsætning af kasser til vandrefalk, som det er blevet gjort i Fokuseret Fugleforvaltning. Hvis falkene slår sig ned og yngler, vil det forringe mågernes ynglemuligheder betragteligt.

Hidtil har der været jagttid på sølvmåge, svartbag og sildemåge, men i det seneste jagttidsforlig, er disse mågearter blevet fredet. Begrundelserne er, at arterne er svære at kende fra sjældnere mågearter, som i forvejen er fredet, og at måger kun yderst sjældent skydes for at blive spist. FOTOGRAF: JAN SKRIVER

Større mangfoldighed

I 2001 besluttede regeringen at arbejde for et fælles europæisk mål om at bremse tilbagegangen i biodiversiteten inden 2010. Senere meldte den danske regering og de andre europæiske lande ud, at de ikke kunne nå at skabe forandring på et enkelt tiår, så de udsatte målet til 2020. Men man er stadig ikke blevet enige om, hvordan vi skal måle på biodiversiteten. Og vi har stadig ikke set en plan for, hvordan naturens tilbagegang i Danmark skal bremses. Derfor stod DOF i efteråret 2013 bag en annonsekampagne sammen med andre grønne organisationer under overskriften: "Kære regering, I kan nå det endnu." Det kommende år vil vise, om regeringen også har vilje til at nå det.

Biodiversitet var også hovedtemaet, da vores globale partnerskab BirdLife International holdt verdenskonference i juni 2013. Repræsentanter for over 100 lande over hele kloden var samlet for at beslutte BirdLife's nye strategi. Strategien er udtryk for en større fokusering på det faktum, at fuglene udgør en delmængde af den samlede biodiversitet, som alle naturbeskyttelsesorganisationer verden over må tage ansvar for at be-

vare. Således blev begrebet IBA's udvidet til at omfatte Important Bird and biodiversity Areas. Det flugter fint med DOF's ønske om at udvide perspektivet med vores arbejde, selv om fuglene vil forblive foreningens hovedfokus i de næste mange år.

Også på de indre linjer arbejder DOF for større mangfoldighed. Vi kunne godt bruge flere unge medlemmer og satser derfor i de næste fire år på at styrke vores børn & unge arbejde. Tilsvarende er DOF opmærksom på, at foreningen har flere typer medlemmer, som skal tilgodeses på hver deres måde. Mange går op i foreningens videnskabelige arbejde og deltager derfor i fx ynglefugletællinger. Andre tænder på at finde sjældne fugle. Og atter andre brænder for at formidle fugle og natur til den almindelige dansker. Og så er der alle dem, der ikke er medlemmer endnu, men i stigende grad følger os på de sociale medier. Denne mangfoldighed af entusiaster skal foreningen være relevant for – allesammen. Det er en stor udfordring, men også en spændende opgave, som vi er topmotiveret til at løse.

2013 var et godt år for Dansk Ornitologisk Forening. Vi oplevede medlemsrekord med 16.099 medlemmer. Vi rundede også 16.000 venner på Facebook. Foreningen kom ud af regnskabsåret med et driftsoverskud på 1,7 mio. kr. Og vi fik lagt fundamentet for den store satsning på et landsdækkende Atlas-projekt i 2014-2017. Vi ville bare sådan ønske, at fuglene i Danmark og ude i den store verden oplevede tilsvarende medvind...

FOTOGRAF: TORBEN ANDERSEN

Egon Østergaard
Formand

Hedehøgen er blandt de arter, hvis livskvalitet forhåbentlig forbedres med etablering af vildtstriber.

FOTOGRAF: JOHN LARSEN

BESKYTTELSE

DOF's natursyn: autenticitet, diversitet og dynamik

I 2013 vedtog repræsentantskabet foreningens nye natursyn. Forud for den formelle vedtagelse gik en spændende diskussion om, hvad vi forstår ved natur, og i hvilken retning, vi mener, at naturen i et stærkt kulturpåvirket landskab bør udvikle sig. Processen åbenbarede mange tvivlspørgsmål, og de enkelte formuleringer blev vendt og drejet ud fra både faglige og etiske betragtninger.

Natursynet er bygget op om de tre overordnede temaer: autenticitet, diversitet og dynamik. Hermed løfter vi os op over det rent ornitologiske og betragter naturen som den helhed, den er, samtidig med at der selvfølgelig siges meget om fuglene. Natursynet er et fundament til DOF's mange tillidsfolk, der vedholdende engagerer sig i naturbeskyttelsesarbejdet på lokalt, nationalt og internationalt niveau. Med udgangspunkt i natursynet arbejdes der nu efterfølgende med formuleringen af en egentlig naturpolitik, der i mere detaljeret grad fortæller, hvordan DOF ser fugle- og naturbeskyttelsen udmøntet i praksis.

Statens Naturfond skal løse nogle af naturens problemer

Regeringen og partierne bag finansloven for 2014 af talte i november 2013, at Den Danske Naturfond skal etableres med henblik på at opkøbe, sikre og forbedre særligt vigtige naturområder i Danmark. DOF og andre grønne organisationer har i længere tid arbejdet for at få en naturfond, der fx kan opkøbe særligt vigtige natur-

områder. Nu får danskerne langt om længe den store nationale fond, som kan give Danmark mere og bedre natur, flere arter af insekter, planter, pattedyr og fugle samt natur, som kan komme til at hænge sammen. Det giver os alle sammen mere natur at opleve.

Danmarks Naturfond skal fx kunne opkøbe allerede eksisterende værdifulde skovområder, der trues af rationel skovdrift samt opkøbe dårlig landbrugsjord, som kan blive til natur igen. DOF har peget på, at Tøndermarsken, Værnengene og Mandø er oplagte sårbare naturområder. DOF advarer dog om, at fonden ikke skal erstatte den vigtige indsats, som staten allerede i dag er forpligtet til i naturen.

Foruden staten har de to store, private fonde, Aage V. Jensen Naturfond og Villum Fonden, bidraget til startkapitalen i Danmarks Naturfond.

Flere sager om forgiftninger

Også i 2013 fik DOF flere meldinger om døde rovfugle, mystiske fuglefælder og mistanke om udlægning af giften carbofuran. I en skov ved Beldringe nær Præstø døde en hund, fordi den havde fundet og ædt et stykke kød med gift i en privat skov. Kødet var givetvis udlagt for at slå rovfugle eller rovdyr ihjel.

Også i Tureby Hestehave ved Bregentved blev en hund syg efter at have tygget på et stykke kød fundet langs en skovvej. Netop her i nærheden yngler et par sårbare

røde glenter, og DOF frygter, at glenterne, der er udprægede ådselædere, forgiftes ved ulovlig giftudlægning. Det har vist sig, at mange muse- og rotteædende rovfugle og ugler ophober gift ved at æde mus og rotter, der har indtaget lovligt udlagt gift. DOF får også en del henvendelser om ulovlige fælder og hjælper gerne med at opklare, om fælderne er lovlige.

Fortrinligt samarbejde om vildtdiversitet med landmænd

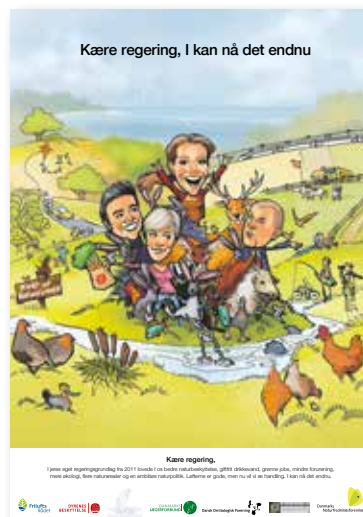
DOF's projekt med etablering af vildtstriber i de danske hedehøges kerneområde tog i juni 2013 en afstikker til Holland. To ansatte og seks landmænd, som alle har erfaringer med ynglende hedehøge, drog på en inspirationstur til det flade landbrugsland omkring Groningen. Her besøgte de flere landmænd, og et par hollandske fugleforskere var med hele vejen. Socialt samvær og afslappet dialog med de hollandske forskere og landmænd banede vejen for mange gode diskussioner.

Håbet er, at vildtstriberne kan medvirke til at øge antallet af mus og småfugle, som er hedehøgens foretrukne byttedyr. I øjeblikket er fem hektar udlagt til vildtstriber, og DOF udfører fugletællinger og musefangst i og omkring striberne for at dokumentere deres effekt. Projektet er treårigt og finansieres af Naturstyrelsen.

Vildtstriberne er alle placeret i det sydvestlige Jylland, hvor hedehøgen yngler, men et projekt med etablering af lærkepletter bredte sig i 2013 over hele landet. 26 landmænd indgik aftale med DOF om at etablere lærkepletter på deres marker for at forbedre forholdene for

Forhåbentlig kan vildtstriberne øge antallet af mus og småfugle og dermed forbedre levevilkårene for flere fuglearter.

FOTOGRAF: IBEN HOVE SØRENSEN

I efteråret 2013 lagde DOF sammen med flere andre grønne organisationer pres på regeringen med denne kampagne. Målet var bl.a. oprettelse af en national naturfond.

lærker, viber og andre ynglefugle. Som tak modtog de en vingave fra firmaet Banrock Station, som sponsorede projektet.

Fuglelivets topmøde

600 deltagere fra 110 lande over hele kloden havde sat hinanden stævne til BirdLife International's verdenskongress, der blev afholdt i Ottawa, Canada i juni 2013. Kongressen havde især fokus på de enorme udfordringer, som klodens biodiversitet står over for. Mange fuglearter er allerede udryddet og endnu flere står lige på kanten. BirdLife's 10 millioner medlemmer gør en enorm indsats, men de kan ikke løse opgaven alene. De nationale regeringer, FN og andre internationale fora er nødt til at arbejde mere målrettet for at redde stumperne. Det

DOF's formand Egon Østergaard og direktør Jan Ejlsted er her fotograferet sammen med Mette og Anders Skov fra Aage V. Jensen Naturfond samt prinsesse Takamado, der er ærespræsident for BirdLife International.

FOTOGRAF: BIRDLIFE

gælder i Danmark og naturligvis også globalt. Det var derfor glædeligt, at mere end 100 internationale organisationer var repræsenteret ved kongressen. Kongressen vedtog en ny strategi, der lægger øget vægt på at redde den samlede biodiversitet, og som ser fuglene som en del af hele økosystemet. Det betyder bl.a., at BirdLife's IBA-koncept bliver ændret til at hedde Important Bird and biodiversity Areas.

Kongressen gav også BirdLife International anledning til at hædre Aage V. Jensen Charity Foundation for deres støtte til organisationen gennem de seneste ti år. Fonden er i dag BirdLife's suverænt vigtigste sponsor, og derfor fik Mette Skov og Anders Skov på vegne af fonden overrakt BirdLife's højeste udmærkelse, President's Medal, af Bird Life's ærespræsident, Prinsesse Takamado fra Japan.

Succes og udfordringer i Indonesien

DOF fik en positiv vurdering fra konsulentfirmaet Conthur Environment i evalueringen af vores naturbeskyttelses- og udviklingsprojekt i Mbeliling på øen Flores. Projektets styrke er det tætte samarbejde med 27 landsbyer og støtten til at forbedre befolkningens indkomstmuligheder gennem naturnære initiativer. For at fremme bæredygtighed er det ligeledes et vigtigt projekt mål at involvere repræsentanter fra distriktregeringen i forvaltningen af projektområdet gennem Mbelilingkomiteen. I 2013 præsenterede komiteen på et seminar biologiske studier, der påviser tilstedeværelsen af komodovaraner i udkanten af projektområdet og fremlagde strategier for deres beskyttelse. Regnskovsprojektet Harapan på Sumatra, som DOF leverer teknisk assistance til, havde fortsat store

I 2013 præsenterede komiteen på et seminar biologiske studier, der påviser tilstedeværelsen af komodovaraner i udkanten af projektområdet, og fremlagde strategier for deres beskyttelse.

problemer med at opnå sine målsætninger. Lokalregeringen er ikke villig til at bakke fuldt op om programmet og sørge for at stoppe den illegale skovhugst, og det har været nødvendigt at udvikle andre strategier. En meget stor del af ressourcerne gik derfor til at udarbejde aftaler med de illegale grupper. Den nyeste plan går ud på at give nogle af grupperne ret til at opholde sig i Harapan i en årrække og leve af de oliepalmer og gummitræer, de allerede har plantet, mod at de accepterer skovgenopretning mellem disse beplantninger og holder sig til aftaler om ikke yderligere at ødelægge skoven og dens biodiversitet.

Papirusseri i skovforvaltningen i Uganda

I Uganda skal skovforvaltningsplaner godkendes og underskrives helt oppe på ministerniveau, og den reviderede skovforvaltningsplan for Echuya-skoven lå desværre stadig på skrivebordet hos Ugandas Minister for Vand og Miljø klar til underskrift ved udgangen af 2013. Planen

bliver dog ufortrødent implementeret af alle involverede parter, inklusiv de nationale skovmyndigheder. Bl.a. har vi igangsat lokalbaseret monitoring, hvor DOF faciliterede den omstændelige proces fra udvælgelse af deltagere til design og testfase.

Det tager sin tid, men det er vigtigt for at sikre sig, at den lokalbaserede monitoring er meningsfuld, så de lokale beboere omkring skoven samt de nationale skovmyndigheder og distriktsmyndighederne får ejerskab til monitoringsarbejdet og dets resultater. Derfor monitoreres der også på flere forskellige elementer, fx. hvor meget der høstes af tre forskellige busk- og træarter til naturmedicin, græs til tagbelægning og bambus, men også antallet af aber samt jagtmæssigt eftertragtede frankoliner (hønsefugle). Igen viste Batwa-pygmærnes store kærlighed til skoven sig ved, at de fik gennemtruffet, at monitoringen skulle foregå en gang om måneden, hvilket DOF's udsendte opfattede som en kende ambitiøst.

FSC-mærkning er bedre end skovloven

Miljømærket for ansvarligt skovbrug

TEMA

DOF's hovedbestyrelse besluttede i 2013 at betrede en ny sti i naturbeskyttelsesarbejdet ved at melde DOF ind i FSC-Danmark. Forkortelsen FSC står for 'Forest Stewardship Council'. Det er en international organisation, som forestår certificering og overvågning af bæredygtig skovdrift. Tømmer fra FSC-skove kan give skovejterne en bedre pris og adgang til markeder, der kun accepterer bæredygtige træprodukter. Herved gøres det at drive skoven bæredygtigt til en markedsdrevne mekanisme. DOF vil med sit medlemskab af FSC gerne være med til at udforske og påvirke sådanne mekanismer. Vi vil gerne være med til at løfte standarden for naturbeskyttelsen ud over lovgivningens rammer.

Årlig kontrol et enormt fremskridt

FSC's krav er langt mere vidtgående, end de krav den danske skovlov stiller. Og i dag, hvor kontrollen med naturbeskyttelsen er det eneste, der er rigtig ekstensivt ved dansk skovdrift, ser DOF det som et enormt fremskridt, at certificerede skove årligt skal kontrolleres af en uvildig kontrollant. Kontrollen sker både fysisk ved kontrol i selve skoven og ved kontrol af, om skovejeren har udarbejdet og følger en naturplan.

Naturplaner og nøglebiotopsregistreringer vigtige hjørnestene

DOF ser det også som en stor gevinst ved FSC-skove, at skovejterne i deres naturplaner skal registrere alle nøglebiotoper på kort, så også eventuelle fremmede entreprenører, der arbejder i skoven, er opmærksom på dem. Derudover skal en FSC-certificeret skovejter forvalte mindst 10 procent af skovarealet med fokus på beskyttelse af biodiversitet. Halvdelen af dette areal skal udlægges og beskyt-

tes som urørt skov, og arealet skal være udvalgt med henblik på at beskytte sjældne, truede og udryddelsestruede arter og deres levesteder. Og så skal genopretning af den naturlige hydrologi gives høj prioritet i disse områder.

Den danske skovlov er ikke god nok

I Danmark har DOF længe kæmpet forgæves mod den omsiggribende sommerskovning. Denne driftsform mener vi er til stor ugunst for fuglene og deres yngel, og vi mente også, at den er i strid med lovgivningen. Det mener de centrale myndigheder desværre ikke, og derfor er det vigtigt at få afprøvet andre mekanismer, der kan gavne fuglebeskyttelsen. DOF håber fx, at det vil blive et grundlæggende princip for FSC-skovdrift, at man ikke skover i fuglenes yngletid.

Den danske lovgivning lader også meget tilbage med hensyn til registrering og beskyttelse af skovpartier med høj naturværdi. Eksempelvis råder Danmark ikke engang over en fuldstændig registrering af naturskovsparer, og der er formelt set ingen lovgivningsmæssig beskyttelse af dem. Nøglebiotoper skal også kun registreres i Natura 2000-skove, hvor det er Naturstyrelsen, der foretager registreringerne.

Øget pres for bedre lovgivning

DOF ser FSC-medlemskabet som en mulighed for at afprøve de markedsdrevne mekanismer som en vej til fremme af naturbeskyttelsen. Det betyder ikke, at vi slækker på kravet også om effektiv lovgivningsmæssig regulering. Tvært imod vil vi bruge erfaringerne fra arbejdet i FSC til ad åre generelt at få løftet naturbeskyttelsesbarren i skovlovgivningen.

OPLEVELSER

Debat og begejstring på Facebook

Facebook er DOF's daglige nyhedskanal, hvor vi formidler om fugle og naturpolitik til ikke-eksperter. Med udgangen af 2013 havde DOF 16.000 følgere, hvoraf ca. 70% vurderes at være ikke-medlemmer. Brugere er meget aktive og lette at engagere, hvad enten det er et flot billede af en fugl eller en hidsig debat om jagt. Alle følgerne ser på et eller andet tidspunkt vores opslag, og omkring 40-50 % kommenterer, deler og liker. Et godt opslag får 700-1100 likes, bliver delt 40-100 gange og bliver selvfølgelig også kommenteret på. Til sammenligning bliver videnskab.dk's artikler delt gennemsnitligt 92 gange pr. historie. Videnskab.dk ligger nr. 18 på listen over de bedste virale medier og har 27.000 følgere på Facebook.

De mest populære typer af opslag er video, billeder og links i nævnte rækkefølge. Konkurrencer og uddelinger af plakater o.lign. er også populært og fungerer samtidig som oplæg til hvervning.

Landskampen Sverige – Danmark: En dyst på paratviden om fugle

De fleste af os forbinder Falsterbo med et fornemt fugletræk, men der foregår også mange andre ting på den lille halvø. For eksempel afholdes der Falsterbo Bird Show med ornitolog-landskamp - en dyst, som Danmark i 2013 vandt for tredje gang. Det danske hold bestod af Peter Sunesen (to gange vinder af gættefuglekonkurrencen i British Birds), Andreas Bruun Kristensen og anfører Rasmus Strack.

Først afsang hvert hold modstanderens nationalsang som indledning. Dette giver ikke point, men hvis der er

pointlighed senere, vil denne blive afgørende. Dernæst går man i krig med selve dysten, og her udsættes holdene for spørgsmål i paratviden og gættefotos til den store guldmedalje. En praktisk opgave skal holdene også igennem. Her opførte holdene et skuespil af islandsk stor kobbersneppe og brushane, som publikum skulle gætte. Årets resultat blev 64-59 til Danmark, og specielt Peters (rigtige) gæt på en armsvingfjer fra en adult han duehøg - men også at han gættede et gylp fra en råge - imponerede alle i salen.

Havørne og hornugler i reality-TV

DOF's største mediesucces nogensinde blev lanceret i marts 2013. Halvandet års forarbejde med forskellige kamera-forsøg og en specialbygget antenne bar endelig frugt med livestream fra en havørnerede, som i april blev fulgt op med en stor hornuglerede. Efter yderligere nogle frustrerende uger med for lidt båndbredde og sne på solcellerne begyndte kameraet at sende stabilt, og successen var i hus. 150.000 unikke brugere kikkede ind på Pandion for at se på rede-tv, og alene i marts og april så de, hvad der svarer til 30 års TV.

Havørneparret fik hurtigt en fast, begejstret fanskare, der fulgte med i, om begge æggene klækkede og kommenterede på, om forældreparret deltes om arbejdet med at passe ungen. Men de største dramaer udspillede sig i hornuglereden, hvor seerne først så en af de tre unger blive væltet ud af reden ved en fejl (den kom selv kravlende tilbage 40 min senere) og senere så en unge dø og blive ædt af sine søskende i reden. Kameraerne er sponsoreret af Villum Fonden og ligger under DOF's projekt Fokuseret Fugleforvaltning.

Livestreaming fra ugle- og ørnekameraet i 2013 var DOF's største mediesucces nogensinde. Over 150.000 seere fulgte udviklingen i begge reder.

VIDEN

I 2013 deltog en frivillig formidler for første gang i feltarbejdet i Ghana. Her besøger Lars Smith en skole i Damongo, hvor han fortalte om trækfuglene og deres lange rejser. FOTOGRAF: JENNY CECILIA STRID

Gode resultater af DOF's trækfugleprogram

Arbejdet med europæiske trækfugle i Ghana, som blev udført i perioden 2009-13, har på en lang række punkter forbedret vores viden om trækfuglene. Adskillige DOF-frivillige og ansatte har været i Ghana for at deltage i projektet og besøgt vores ghanesiske partner, Ghana Wildlife Society (GWS). Et velfungerende samarbejde med Københavns Universitet er etableret undervejs til stor glæde for begge parter.

Ringmærkningen har resulteret i fangst af 262 europæiske trækfugle, hvoraf løvsanger, broget fluesnapper og spottesanger var de mest almindelige. Genfangster har vist, at trækfuglene i nogen grad er trofaste over for overvintringsområderne i Ghana. Punkttællingerne har givet os et indblik i tætheden af trækfugle i de undersøgte områder, og vi har registreret arter gennem punkttællingerne, som ikke er blevet fanget under ringmærkningen. De to valgte metoder har altså på flere måder suppleret hinanden godt.

To DOF Travel-ture til Ghana i foråret 2013 blev begge udsolgt. Turene blev arrangeret i samarbejde med Robert Oteng-Appau, som tidligere var ansat som leder af

trækfuglearbejdet hos GWS. Med disse ture åbnes der op for Ghanas potentiale som destination for økoturisme og fugleture for et bredere udsnit af DOF's medlemmer.

I perioden 1980-2011 er 28 arter mere end halveret, og to arter er helt uddøde Danmark: Urfugl og høgesanger (billedet). Flere arter er på nippet til at forsvinde, bl.a. hjejle, dværgmåge, vandstær, hvid stork og top-lærke. FOTOGRAF: JOHN LARSEN

Der er kommet ni nye fuglearter til Danmark i løbet af perioden 1980-2011: bramgås (billedet), skestork, blåhals, sorthovedet måge, havørn, perleugle, fyrremejse, kongeørn og stor hornugle. FOTOGRAF: ULRIK BRUUN

DOF leverede resultater til ny status for Danmarks fugle

I 2013 har DOF, Naturstyrelsen og DCE (Aarhus Universitet) samarbejdet om at lave en samlet status for de danske fugle. Resultaterne skal blandt andet bruges af både EU og BirdLife International til at lave en europæisk rødliste for fugle, som vil være et værdifuldt værktøj, når det skal prioriteres, hvor der skal gøres en ekstra indsats for fuglene og naturen.

DOF har leveret data og analyser for langt hovedparten af de danske ynglefugle. Bestandstørrelser og udviklingstendenser på kort og lang sigt er vurderet.

Samarbejdet er en opfølgning på BirdLife Internationals to tidligere statusvurderinger, også kendt som Birds in Europe 1 (fra 1994) og 2 (fra 2004). Begge statusvurderinger har haft stor indflydelse på naturbeva-

Du kan indtaste dine oplysninger til Atlas III direkte på din smartphone.

relse, forskning og politik rundt omkring i Europa, og resultaterne er flittigt brugt af såvel myndigheder som interesseorganisationer.

Mobilisering og forberedelse til Atlas III

I Atlas III har året stået på metode- og softwareudvikling, samt på PR og hvervning af deltagere til projektet. Målsætningen blev mere end opfyldt. Planen var, at 800 kvadrater skulle have en kvadratansvarlig i

2013, men ved udgangen af 2013 var flere end 1100 kvadrater dækket.

Hvervningen blev officielt indledt i foråret, hvorefter der hurtigt blev udpeget lokale atlaskoordinatorer og validatorer, som skal stå for hhv. koordinering af projektet lokalt og kvalitetssikring af observationer i lokalafdelinger. Derefter gik hvervningen for alvor i gang i samarbejde med de lokale koordinatore, og ved årets udgang havde flere end 500 atlasdeltagere meldt sig til at dække over 50 % af landets 2246 atlaskvadrater. Som led i hvervningsforløbet holdt vi informationsmøder om Atlas III i DOF's 13 lokalafdelinger – alle med stor tilslutning.

Samtidig har året stået på fastlæggelse og test af metoder til bestandsestimater af de almindeligt forekommende fuglearter samt færdigudvikling af software til indtastning (database og hjemmeside). Ultimo 2013 stod software færdigt, og dermed var vi klar til søsætning af projektet den 1. marts 2014.

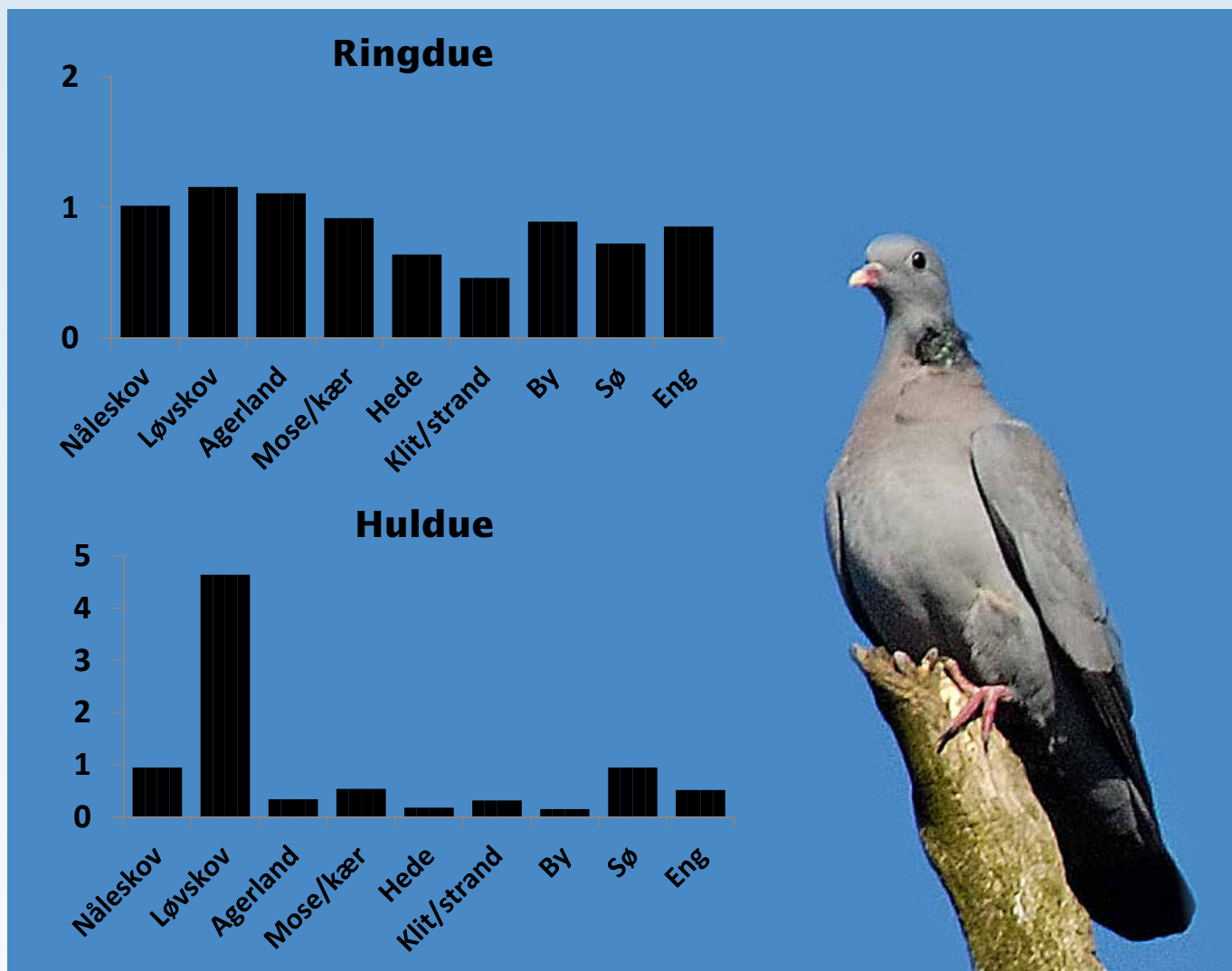

Ny definition af karakterfugle kan bruges til analyse af biodiversiteten

DOF udførte i 2013 en analyse til forbedring af de naturtype-indikatorer, som baseres på data, som stammer fra punktællingsprojektet. En primær ulempe ved de indikatorer, som hidtil har været i brug, er, at artsvalget bygger på ekspertvurderinger. De forbedrede naturtypeindikatorer bygger i modsætning hertil på arternes fordeling på naturtyperne, som er registreret for hvert enkelt punkt i punktællingerne.

Dermed får vi en objektiv metode til at vurdere, om en art kan kaldes for fx "agerlandsart". Samtidig er det

muligt at lave indikatorer for flere naturtyper end de to klassiske for agerland og skov. Arbejdet er blevet publiceret i to videnskabelige artikler, men det er planen, at de nye forbedrede indikatorer skal bruges af Naturstyrelsen og indgå i overvågningen af, om målene for at stoppe tabet af biodiversitet nås. Som en sidegevinst opnår vi ny objektiv viden om forekomsten af de almindelige fugle i det danske landskab. For eksempel er ringduen ikke en "skovdue", for den observeres næsten lige hyppigt i alle naturtyper. Hulduen derimod er en ægte "skovdue", som er stærkt knyttet til løvskoven.

Tallene på y-aksen henviser til relativ habitatudnyttelse, det vil sige, hvor meget arten registreres i en naturtype i forhold til de øvrige. FOTOGRAF JOHN LARSEN

Målrettede udryddelseskampagner og ureguleret jagt i en ca. 100-årig periode fra midt i 1800-tallet og frem medførte, at en række rovfugle gik fra at være vidt udbredte til at blive sjældne eller udryddede som danske ynglefugle. Efter gradvis strammere jagtlovgivning gennem 1900-tallet er der de seneste årtier sket genindvandring af efterstræbte arter som fx. havørnen (billedet), samtidig med at befolkningen har accepteret eller endda påskønnet denne udvikling.

FOTOGRAF: JOHN LARSEN

Flere nye ynglefuglearter i visse naturtyper gennem de sidste 200 år

En ny analyse af Tom Romdal, Lars Dinesen og Michael Grell, publiceret i DOFT i 2013, viser, at antallet af ynglefuglearter i Danmark er vokset i perioden 1800-2012. Antallet af arter med mindst 50 sandsynlige ynglepar er steget fra 139 til 153 i løbet af de godt 200 år. En oplagt forklaring er markante landskabsændringer som fx tilplantningen med nåletræer, der har skabt en helt ny 'naturtype', samt gradvist forbedret beskyttelse af tidligere efterstræbte arter.

På trods af at registreringer af fugle nu er langt mere effektiv end tidligere, er antallet af ynglefuglearter de seneste ca. 20 år stagneret eller endog faldet. Den største nedgang er sket blandt hede-/eng-/overdrevs-

fuglene, og flere arter er uddøde inden for de seneste årtier, mens bestanden for andre arter nu er på under fem par.

Årsagerne til stagnationen kendes ikke, men den falder sammen med resultaterne af en anden undersøgelse baseret på DOF's fugledata, der viser faldende kvalitet af de danske naturtyper (se ovenfor). Denne analyse viser, at der er sket en løbende reduktion i kvaliteten af fem ud af ni naturtyper (nåleskov, agerland, sø, hede og klit/strand) siden 1976. Den største tilbagegang ses for agerland, og for de fire øvrige naturtyper (løvskov, mose, eng og by) er der klare tilbagegange i de seneste to årtier ligesom for antallet af ynglende fuglearter. Dette sandsynliggør, at der er sket en nedgang i kvaliteten af samtlige danske naturtyper.

Mellemslagspætten er vendt tilbage til Danmark efter mange års fravær. Denne er fotograferet ved Gram. Der er håb om, at arten igen vil begynde at yngle i landet.

FOTOGRAF: PER POULSEN

Ved receptionen blev der holdt festtaler af DOF's formand, Egon Østergaard, og John Frikke fra Nationalpark Vadehavet, og ved festen florerede nostalgien i den grad blandt de 67 observatører, der var samlet efter så mange år.

FOTOGRAF: JES GRAVGAARD

DELTAGELSE

Blåvand Fuglestation 50 år

Det var et forrygende jubilæum, da Blåvand Fuglestation fejrede sin 50 års 'fødselsdag' den 10. august 2013 med en reception om eftermiddagen og en middag for gamle – og nyere – observatører om aftenen. Over 120 gæster deltog i begivenheden, som nød stor opmærksomhed i lokalsamfundet, og der deltog repræsentanter fra bl.a. Varde Kommune og NaturKulturVarde.

Men der var også noget at fejre. 60.000 timers observationer med mere end 30 millioner observerede samt 150.000 ringmærkede fugle af 125 frivillige observatører, er det blevet til, og mange af resultaterne er bearbejdet og publiceret i 23 afhandlinger og et stort antal rapporter og andre artikler.

Under festen præsenterede udvalgte 'veteraner' en karakteristik af hvert af de fem årtier, hvor ungdomskulturens forskellighed gennem årene satte sit stærke præg på livet på stationen. Herunder blev det dokumenteret, at lige knap halvdelen af Danmarks fagligt aktive (publicerende) danske ornitologer har en fortid på en eller flere fugle- og feltstationer, hvilket understreger den betydelige 'pædagogiske' vigtighed af stationerne.

Det vellykkede arrangement blev stablet på benene ved en stor indsats fra Marco Brodde, John Frikke og Bent Jakobsen og deres familier. Marine Observer ved Jan Durinck og Hanegal ved Jes Gravgaard bidrog med sponsorer, ligesom både hovedforeningen og DOF Sydvestjylland ydede et tilskud til festlighederne.

Lokale events når ud til 30.000 mennesker

Årets offentlige events har som sædvanlig dækket bredt: Ørnens Dag, Fuglenes Dag, vandrefalke på Møn, Mit hjem er mit Slot, stor skalleslugertur på Falster og i København, hvidbrystet præstekrave på Rømø og Naturens Dag. Herudover et utal af lokale aktiviteter på messer, dyrskuer og markeder over hele landet.

Arrangementerne er offentligt tilgængelige og annonceres bredt i både DOF's egne medier samt i lokale og landsdækkende medier. Arrangementer kan desuden med stor gevinst bruges i hverveøjemed. I 2013 har vi også haft succes med spontane ture, der annonceres via Facebook.

I alt er vi gennem events nået ud til omkring 30.000 mennesker. Vi har været i personlig kontakt med de 7000 og har samlet omkring 500 adresser ind på folk, der får tre gratis numre af Fugle & Natur for siden at

blive ringet op med et tilbud om medlemskab. Vi forventer, at mellem 15 og 20 % af disse bliver medlemmer.

Første fælleskonference for de nordiske sjældenhedsudvalg

I weekenden 23. til 25. august 2013 deltog syv af sjældenhedsudvalgets (SU) medlemmer i Nordic Rarities Committee Conference på Falsterbo, som var den første af sin slags. Det svenske SU inviterede, og mange SU-medlemmer også fra Norge og Finland deltog.

Formålet med konferencen var at styrke kendskabet og kontakten til hinandens arbejde og viden, samt at diskutere nogle af de højaktuelle taksonomiske og bestemmelsesmæssige udfordringer. Oplægsholderne var Hans Larsson, Lars Svensson, Mats Waern, Jan Hjort Christensen og Alexander Hellquist, der talte om hhv. gråsejler, hvidskægget sanger, stor tornskade, sibirisk bynkefugl, kuhls/scopolis skråpe, hvidkindet værling og gulspurv.

Det blev en utroligt spændende og udebytterig weekend, hvor det blev aftalt i fremtiden at styrke kommunikationen mellem udvalgene, hvilket foreløbigt blandt andet udmøntede sig i en fælles online-mappe, hvor man kan dele diverse materialer/viden, samt oprettelse af flere arbejdsgrupper på tværs af landene.

Rookie er den kloge rågeunge

Rågeungen Rookie blev introduceret som den kloge maskot med svar på opgaverne i de nye børnesider, der blev lanceret i Fugle og Natur i august 2013.

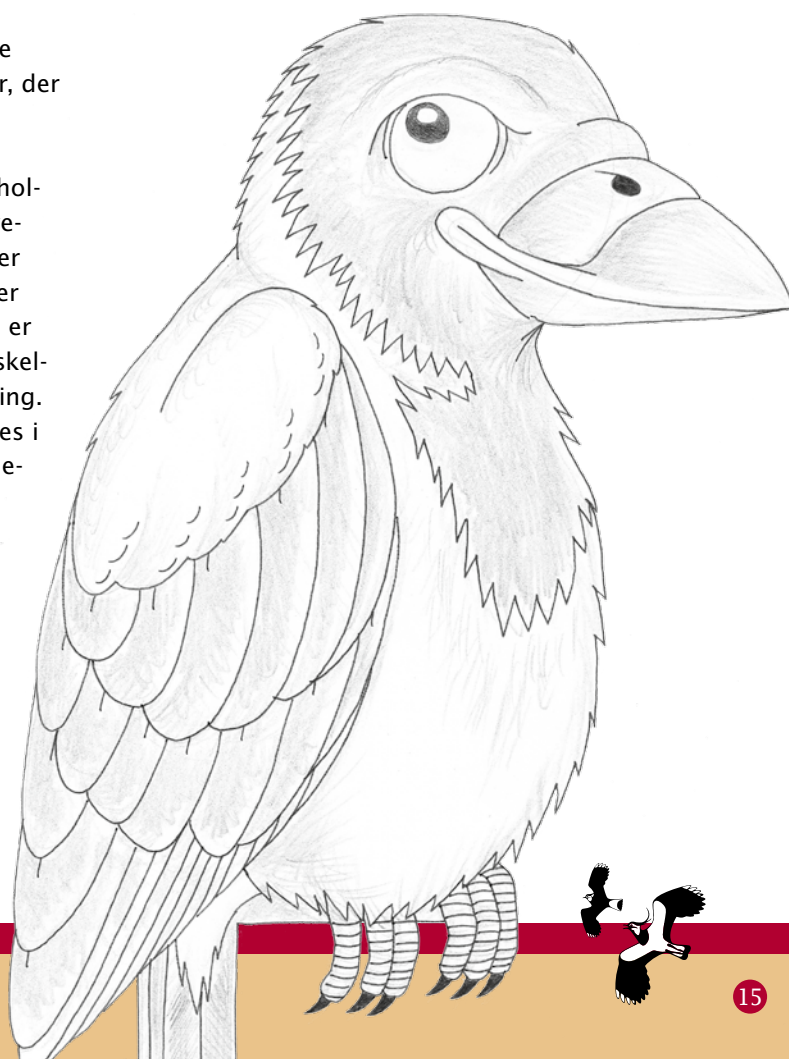
De fire midtersider for børn og barnlige sjæle indeholder naturtro og detaljerede tegninger, der kan farvelægges, en flot fugleplakat, viden om fugle, opgaver og aktiviteter, som børn selv kan lave, og aktiviteter som børn og voksne kan lave sammen. Opgaverne er beregnet på børn i alderen 5-12 år. Siderne har forskellige temaer, og de to første temaer var fjer og fodring. På længere sigt skal ideerne fra børnesiderne samles i et aktivitetshæfte, som kan downloades fra hjemmesiden.

Rookie er engelsk for råge, og en Rookie er betegnelsen for en nybegynder i flere sportsgrene, der er kendte af børn. De skønne tegninger er lavet af Christian Wodstrup Christiansen, som sidder i Ungdomsudvalget.

Ved havnekulturfestivalen 2013 var bl.a. svalespillet, der er udtænkt af Allan G. Nielsen fra Fugleværnsfonden, meget populært blandt de unge besøgende.

FOTOGRAF: BØRGE RASMUSSEN

DOF's stemme i Sydøstjylland

TEMA

Lytterne i Radio Trekanten kender hende. Det samme gør seerne på TV 2 Syd. Og i DOF kender de hende som en ildsjæl, der punktligt trækker i trådene og får tingene til at ske smidigt.

Det er alt sammen fuglenes skyld. For det er ofte Conny Brokholms livslange, glødende interesse for mangfoldigheden i fuglenes verden, der får hende i fokus. Enten det er radioen, der ringer for at spørge, hvorfor der er så mange sangsvaner på markerne. Eller det er tv, der vil lave et længere indslag om fodring af fugle.

- Jeg skal love for, at en tv-udsendelse kan gøre en forskel. I 2006 besøgte TV 2 Syd mig i fire timer for at lave et indslag om vinterfodring af havfugle. Det blev til en 10 minutter lang udsendelse, der nu har været genudsendt fem gange i hele Syd- og Sønderjylland. Efter den optræden begyndte radioen at ringe til mig, hvis de havde spørgsmål om fugle. Og så svarer jeg på de emner, jeg synes, jeg ved noget om, siger Conny Brokholm, der ved årsskiftet gik på efterløn. Så nu har den 62-årige tidligere farmakonom god tid til at dyrke sin store interesse for fugle og fuglesagen på fuld tid.

Conny Brokholm koordinerer også de årlige vinterfugletællinger og regionens 45 punkttællere. - Jeg tror, der er mange, som synes, at det kan være en ensom tjans at tælle fugle. For at skabe et ekstra sammenhold laver jeg belønningsture for punkttællerne. Vi har blandt andet været i Vejlerne, hvor vi lånte gæstehuset af Aage V. Jensen Naturfond. Og vi har været i marsken og på Helgoland. Fællesskabet på flerdagsturene bidrager til korpsånden.

Det var på et mandagsmøde i DOF-Vejle, at hun for 25 år siden blev medlem af DOF. - Jeg kan huske, at jeg mødte op til mødet, hvor der sad 6-7 erfarne ornitologer og udvekslede observationer. De havde alle et særligt område, som de fulgte og vidste alt om. I den sammenhæng havde jeg ikke så meget at byde ind med, men jeg kan huske, at jeg følte mig voldsomt inde i varmen, da jeg fortalte, at jeg havde set en overflyvende sort stork ved Skærum mellem Vejle og Fredericia, mens jeg var ude at spille tennis.

Naturligvis kendte hun den sorte stork, for hun havde fuglebogen "Fugle i farver", forfattet af Hans Hvass. Den havde alle gode begyndere dengang. Siden er der fløjet mange fugle over himlen på Connys vej i DOF.

ØKONOMI

Beretning

Årets samlede omsætning er på ca. 37 mio. kr. DOF's disponible egenkapital udgør ved udgangen af året 4,5 mio. kr. Den samlede egenkapital udgør 5,9 mio. kr. Foreningens repræsentantskab har besluttet, at DOF over en årrække skal øge sin disponible egenkapital, så den udgør ca. 20 procent af årsomsætningen. Beslutningen er truffet for at styrke foreningens økonomiske soliditet.

Set i det lys, er årets resultat meget tilfredsstillende. Resultatet skyldes primært en donation på 1,9 mio. kr. fra en anonym privatperson samt besparelser på foreningens omkostninger til blade og medier, administration m.v.

Dansk Ornitologisk Forenings (DOF) regnskab for 2013 viser et ordinært driftsoverskud på 2.710.937 kr. før resultatdisponering mod budgetteret 510.000 kr.

Efter hensættelser til aktiviteter i de kommende år udgør årets nettoresultat 1.660.937 kr.

Bestyrelsen ønsker, at donationen skal udmøntes i konsolidering af foreningens økonomi samt til konkrete aktiviteter, som understøtter foreningens arbejde og strategi.

DOF har haft en vækst i omsætningen på 10 % i forhold til sidste år, primært som følge af øgede projektaktiviteter og ovennævnte donation.

Medlemstallet nåede 16.100, en fremgang på 250 i løbet af det seneste år og det højeste i foreningens historie. Medlemsfremgangen skyldes bl.a. DOF's succes på de sociale medier. Foreningen har fx over 17.000 venner på Facebook.

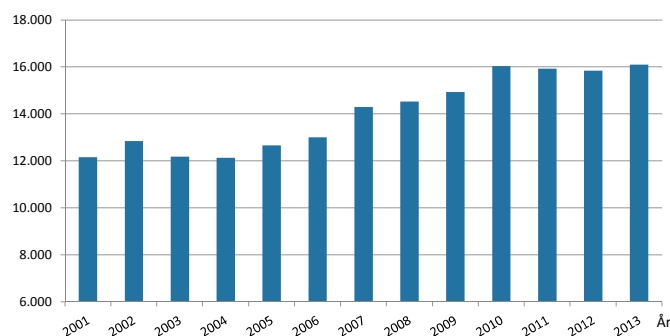
DOF har i 2013 modtaget arvemidler fra følgende boer:

- Jette Rasmussen, 50.000 kr.
- Gerda Elise Jørgensen, 25.000 kr.

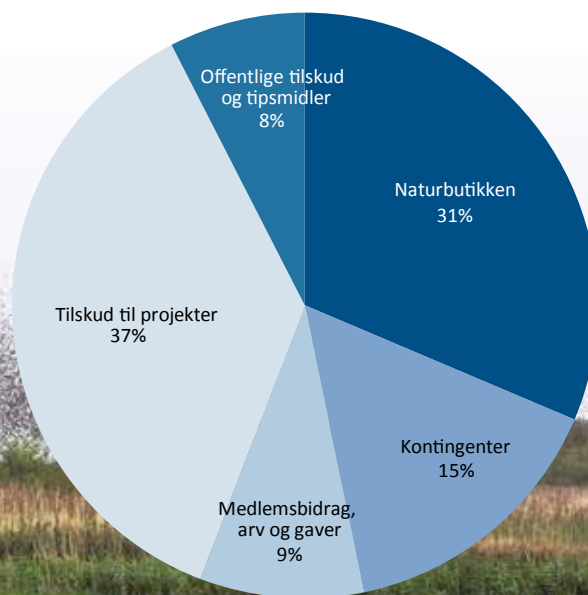
DOF har i 2012 indgået en ny samarbejdsaftale med Miljøministeren gældende fra 2013 for en 5-årig periode. Ministeriet støtter med aftalen DOF's fugle- og naturbeskyttelsesarbejde med 1,2 mio. kr. årligt.

Aage V. Jensen Naturfond har støttet DOF's Atlas-projekt med 20,0 mio. kr. fordelt over 7 år. Projektet er startet i 2012 og er en landsdækkende undersøgelse af danske fugles udbredelse, både i yngletiden og om vinteren.

Medlemsudvikling 2001-2013

Fordeling af indtægter

Sort Sol.
FOTOGRAF: STEFFEN BRØGGER JENSEN

Villum Fonden har støttet projekt Fokuseret Fugle forvaltning, og der har i 2013 været en stor interesse blandt medlemmer af DOF og i befolkningen for at se både Havørn og Stor Hornugle på rede via webcams. I 2012 er der startet et Hede-høg vildtstribeprojekt med støtte fra Naturstyrelsen, Jagttegsmidlerne. Det samlede budget er på 679.000 kr. fordelt over 3 år.

Institut for Bioscience (Aarhus Universitet) støtter et projekt 2013 - 2015 om agerlandets fugle med 200 t.kr. Institutet har også bedt DOF om at udarbejde en analyse om på vildtudbytte / punktælling.

Dyrenes Beskyttelse støtter DOF's arbejde med Hede-høgen med 120 t.kr. fordelt over en 3-årig periode.

DOF har ultimo 2013 fået et tilskud 500 t.kr. fra CISU (Civilsamfund i udvikling) med henblik på udvikling af et program vedrørende bæredygtig forvaltning af naturressourcer i og omkring vigtige fugle- og biodiversitetslokaliteter i udviklingslandene, primært i Afrika og Asien.

Naturbutikkens omsætning ligger på 11,5 mio. kr. mod 11,7 mio. kr. året før. Efter finanskrisen har det været en udfordring for DOF at drive denne detailvirksomhed, og der vil derfor i det kommende år være stor fokus på forretningsudvikling og øget lønsomhed.

DOF's likviditet har været sund hele året, og der har ikke været trukket på kassekrediten på noget tidspunkt i løbet af året.

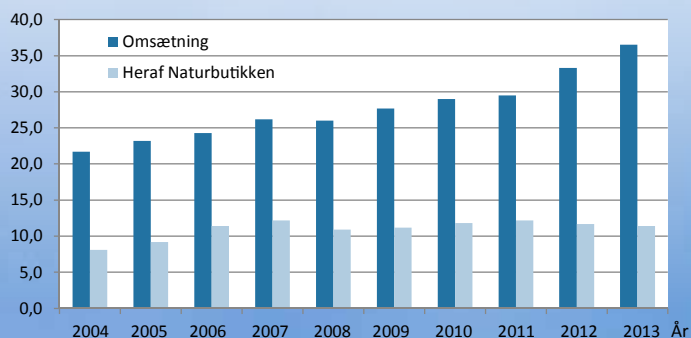
Tillid der forpligter

DOF modtager hvert år ekstraordinære bidrag, de fleste i form af arvemidler. Foreningen er taknemmelig for ethvert bidrag i enhver størrelsesorden.

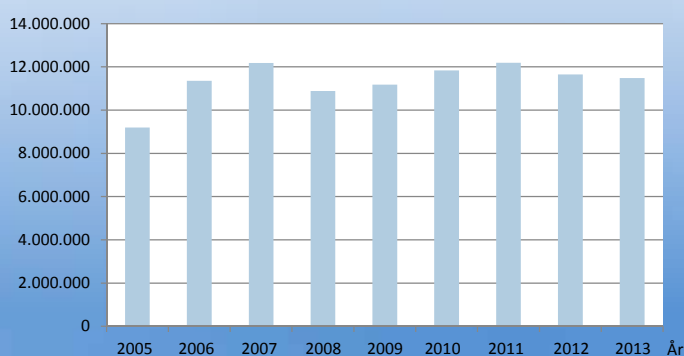
I 2013 meddelte en ældre mand fra Sønderjylland, at han havde besluttet sig for at give Dansk Ornitologisk Forening en større donation. Vi modtog i alt ca. 1,9 mio. kr. fra giveren, der hele livet har været glad for fugle. Nu havde han efter grundige overvejelser besluttet at skænke DOF en del af sin formue. Ved samme lejlighed meddelte han, at han også har skrevet testamente til fordel for DOF. Beslutningen var truffet til trods for, at han ikke var medlem af foreningen. Giveren er siden blevet medlem, men ønsker at forblive anonym.

Det er naturligvis en stor forpligtelse for DOF at modtage en donation i denne størrelsesorden. Hovedbestyrelsen har derfor efter grundige overvejelser besluttet at anvende halvdelen af midlerne til at tilgodese nogle af de vigtigste prioriteter i foreningens strategi, bl.a. arbejdet med børn & unge, styrkelse af DOF's fugle-stationer og det frivillige, internationale arbejde for fuglebeskyttelse. Den anden halvdel af midlerne vil blive brugt til at konsolidere foreningens økonomi, så det kan sikres, at DOF også overlever som forening på længere sigt. DOF har i mange år populært sagt levet fra hånden og til munden, men har efterhånden så stor en omsætning, at der også skal være lidt at stå imod med i hårde tider. Som det fremgår af foreningens årsregnskab, har DOF derfor i 2013 øget sin disponible egenkapital med ca. 1 mio. kr. De øvrige midler fra donationen vil blive investeret i nye aktiviteter i de kommende år.

Indtægter 2004-2013

Naturbutikken 2005-2013

Enfarvet stær. FOTOGRAF: ALBERT STEEN-HANSEN

DOF vil gerne takke alle de medlemmer, fonde, kunder i Naturbutikken og sponsorer, som i årets løb har støttet foreningens fugle- og naturbeskyttelsesarbejde.

Oversigt over fonde, organisationer m.m., som har støttet DOF økonomisk i 2013 med mere end 5.000 kr.

- Aage V. Jensen Naturfond
- Aabenraa Kommune
- Accolade Wines Limited
- Bodil Pedersen Fonden
- Carlsen-Langes Legatstiftelse
- CISU tidl. Projektrådgivningen
- DANIDA, Udenrigsministeriet
- Dansk Tennis Fond
- Dyrenes Beskyttelse
- Esbjerg Kommune
- Familien Hede Nielsens Fond
- 15. Juni Fonden
- Friluftsrådet
- Frimodt-Heineke Fonden

- Institut for Bioscience, Aarhus Universitet
- Kulturstyrelsen
- Lund/Bugge Fonden
- Miljøministeriet
- Naturstyrelsen
- Robert & Ellen Storm Petersens Fond
- Rodox Fonden
- Simon Spies Fonden
- Svalens Fond
- Tønder Kommune
- Torben og Alice Frimodts Fond
- Toyota Fonden
- Villum Fonden

I perioden siden regnskabsårets afslutning og til dato er der ikke indtruffet begivenheder, som har betydning for foreningens økonomiske status.

Der er i 2014 arv på vej efter Charlotte Irmgard Mortensen, 365 t.kr. og Jørgen Kjeld Hansen, 450 t.kr.

I år 2013 budgetteres der med et overskud i størrelsesordenen 300 - 400 t.kr.

(1.000 kr.)	År 2013	Budget 2013	År 2012
RESULTATOPGØRELSE			
Omsætning			
Kontingenter	5.625	5.550	5.520
Offentlige tilskud og tipsmidler	2.175	2.209	2.383
Fondsmidler	206	500	89
Naturbeskyttelsesbidrag	1.326	1.350	1.361
Arv og gaver	1.996	375	538
Danske projekter	7.468	8.130	5.608
Internationale projekter	5.746	5.464	5.299
Blade og medier	574	700	491
Naturbutikken	11.484	12.000	11.652
Diverse indtægter	5	50	382
Omsætning i alt	36.605	36.328	33.323
Tilskud, lokalafdelinger	-570	-670	-578
Omkostninger, danske projekter	-7.978	-8.733	-6.135
Omkostninger, internationale projekter	-6.056	-5.714	-5.697
Udvalg og grupper	-251	-247	-229
Blade og medier	-1.774	-2.357	-2.155
Vareforbrug, butikssalg	-7.532	-7.745	-7.404
Omkostninger i alt	-24.161	-25.466	-22.198
Bruttoresultat	12.444	10.862	11.125
Salgs- og distributionsomkostninger, butikssalg	-2.555	-2.717	-2.868
Administrationsomkostninger	-7.050	-7.445	-7.742
Ejendommen, Fuglenes Hus	-149	-220	-172
Resultat før finansielle poster	2.690	480	343
Finansielle indtægter	21	30	26
Finansielle omkostninger	0	0	-6
ÅRETS RESULTAT	2.711	510	363

(1.000 kr.)	År 2013	År 2012
AKTIVER		
Anlægsaktiver		
Materielle anlægsaktiver	7.898	8.159
Finansielle anlægsaktiver	1.477	1.519
Anlægsaktiver, i alt	9.375	9.678
Omsætningsaktiver		
Handelsvarer	2.910	2.800
Tilgodehavender	2.142	2.735
Værdipapirer	0	368
Likvide beholdninger	3.762	3.181
Omsætningsaktiver, i alt	8.814	9.084
AKTIVER, I ALT	18.189	18.762
PASSIVER		
Egenkapital		
Bunden egenkapital	1.432	1.475
Disponibel egenkapital	4.514	2.853
Egenkapital i alt	5.946	4.328
Gældsforpligtelser		
Langfristede gældsforpligtelser	3.751	3.851
Kortfristede gældsforpligtelser	8.492	10.583
Gældsforpligtelser, i alt	12.243	14.434
PASSIVER, I ALT	18.189	18.762

Det er en sej kamp at begrænse det intensive landbrugs massive påvirkning af naturen og landskabet. Her i Roskilde Fjord. FOTOGRAF: KURT HOPPE, DOF.

DOF med i de nye vandråd

DOF's aktive frivillige har indflydelse på mange lokale, naturpolitiske beslutninger. Næsten alle landets kommuner har oprettet grønne råd, og her er DOF med i stort set alle råd. I løbet af 2013 er DOF også kommet med i alle Naturstyrelsens brugerråd, hvor de aktive er med til at få ændret statens naturfor-

valtning i en retning, hvor der tages mere hensyn til fuglene og den øvrige biodiversitet. Senest er DOF kommet med i alle de 23 nye vandråd, hvor medlemmerne skal diskutere løsningsmuligheder, der effektivt kan nedbringe forureningen af vores søer, vandløb og havområder.

Forsidefoto: Skestork
Fotograf: Henrik F. Nielsen
Copyright: DOF 2013
Layout og Tryk: www.SvendborgTryk.dk

Blandede kilder
Produktgruppe fra velforvaltede skove og andre kontrollerede kilder
www.fsc.org Cert.no. SW-COC-000727
© 1996 Forest Stewardship Council

 [Læs mere på www.dof.dk](http://www.dof.dk)

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140 · 1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

